

ZÖLD KÖZBESZERZÉSEK

A zöld közbeszerzési eljárások leggyakoribb területei.

- **Épületek:**
 - nulla energiaigényű épületek, passzív házak,
 - energiahatékony világítótestek, hűtés- és fűtésrendszerek.
- **Közvilágítás: LED-es közlekedési lámpák.**
- **Önkormányzati járművek: elektromos járművek a közösségi közlekedésben is.**
- **Étkeztetés: helyi és szezonális élelmiszerek az önkormányzati, iskolai étkeztetésben.**
- **Körkörös gazdaság: hulladékhasznosítás, újrahasznosítás.**
- **Textíliák: rosnövények termesztése bio módszerekkel.**
- **Takarítás:**
 - tisztítás alacsony hőmérsékleten,
 - a takarítószemélyzet képzettségének javítása.
- **Másoló és grafikai papírok: energia- és papírhatékony nyomtatók használata.**

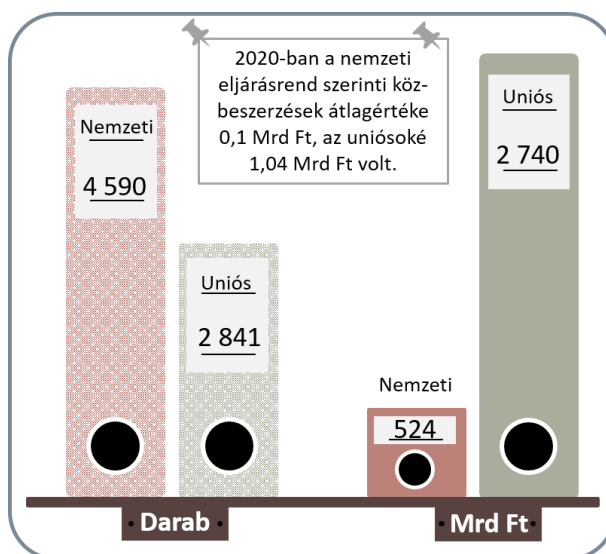
Idén lesz 50 éve, hogy a Római Klub megjelentette első jelentését A növekedés határai címmel, mely széles körben ismertté tette többek között a fenntartható fejlődéssel, fenntartható növekedéssel, a megújuló és nem-megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos dilemmákat. Fél évszázad elteltével a fenntarthatóság, a környezettudatos gondolkodás a mindennapjaink részévé vált, a gazdasági élet minden területén jelen van és hódít, ezért természetesen a közbeszerzések területe sem maradhat ki belőle.

Fenntartható és zöld közbeszerzések

Az állam és az önkormányzatok a teljes közbeszerzési piacon Európában (és így Magyarországon is) a legnagyobb fogyasztóként (ajánlatkérőként) jelennek meg. Ezért, ha olyan termékeket és szolgáltatásokat választanak, amelyek környezetvédelmi szempontból kisebb környezeti terhelést jelentenek, úgy jelentősen hozzájárulhatnak a fenntartható termeléshez és fogyasztáshoz. Az Európai Unióban a közszféra (állam és önkormányzatok) közbeszerzései az elmúlt évek átlagában éves szinten az GDP 17 százalékát tették ki ([ÁSZ 2020](#)). A magyarországi adat 2020-ban 6,9 százalék volt ([Közbeszerzési Hatóság 2021b](#)).

De mit is kell értenünk a fenntartható közbeszerzések kifejezés alatt? A szakirodalom nem egységes a definíciót illetően, ugyanis a fenntarthatóság három pillérének egyensúlya, azaz a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szempontokat figyelembe vevő egyensúly különböző

1. ábra: A nemzeti, illetve az uniós eljárásrendben végrehajtott közbeszerzések Magyarországon, 2020

Forrás: [Infoszolg/Közbeszerzési Hatóság \(2021b\)](#)

megközelítésekhez vezet.

A 2002-ben létrejött marrakeshi Fenntartható Közbeszerzési Munkacsoport definíciója szerint a fenntartható közbeszerzés „olyan folyamat, amelyben a szervezetek a szükséges termékeket és szolgáltatásokat úgy szerzik be, hogy azok a teljes életciklust figyelembe véve gazdaságosak

legyenek, nem csak az adott szervezet, hanem a társadalom és a gazdaság számára nyújtott hasznokat is számításba véve, és minimalizálva a környezeti károsodást” ([Energiaklub 2016](#)).

A fenntartható közbeszerzések körébe tartoznak a zöld, a szociális és az innovatív közbeszerzések ([Takács 2019](#)). Jelen háttéranyag a környezetvédelmi szempontú, azaz zöld közbeszerzések területét, hazai és nemzetközi szabályozását, megítélését kívánja bemutatni.

A 2021 szeptemberében kiadott magyar Környezetvédelmi Közbeszerzési Etikai Kódex (továbbiakban [Zöld Kódex](#)) zöld beszerzésnek azt az eljárást tekinti, melynek alkalmazásakor az ajánlatkérő az eljárás teljes folyamatában a környezetvédelmi szempontokat tartja szem előtt, és olyan megoldásokat keres és részesít előnyben, amelyek teljes életciklusuk során a környezetre a legkisebb hatást gyakorolják, ösztönözve ezáltal a környezetbarát termékek elterjedését. Ez a szemlélet a magánbeszerzésekben is a zöldebb követelmények, előírások elterjedéséhez, a zöld technológia értékeisebbé váláshoz vezet.

Életciklus szemlélet

Az ajánlatkérő a termék használatának, illetve a szolgáltatás nyújtásának összes egymást követő, illetve egymással kapcsolatban álló szakaszára vonatkoztatva érvényesíti a környezetvédelmi szempontokat.

A teljes életciklusba beletartozik tehát a nyersanyag beszerzése, erőforrások megteremtése, ártalmatlansítás, adott terület eredeti állapotának helyreállítása, megelőző kutatás és fejlesztés, gyártás, forgalmazás, szállítás, felhasználás és karbantartás ([Zöld kódex 2021](#))

NEMZETKÖZI KRONOLÓGIAI ÁTTEKINTÉS

2002 A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai 2002 januárjában fogadták el „a közbeszerzés környezetvédelmi teljesítményének növelése érdekében” kialakított tanácsi ajánlást ([OECD/LEGAL/0311](#)). Az ajánlás számos területen konkrét javaslatot tett arra vonatkozólag, hogy a tagállamok törekedjenek a környezetvédelmi kritériumok beépítésére a termékek és szolgáltatások beszerzéseiben, legyenek tekintettel a környezeti hatásokra a teljes életciklus során, biztosítva a teljes eljárásban az átláthatóságot, a diszkriminációmentességet és a verseny szabadságát.

2003 EU – Az integrált termékpolitikáról szóló [COM/2003/0302 final](#) számú bizottsági közleményben ajánlást fogalmazott meg a tagállamok számára a közbeszerzések zöldítésére vonatkozó **nemzeti cselekvési tervek** elfogadására.

2008 Az EU bizottsági közleménye ([COM\(2008\) 400 final](#)) a környezetvédelmi szemléletű közbeszerzésről, melyben döntött az **egységes GPP-követelményrendszer** (GPP–Green Public Procurement) felállításáról, a termékek teljes életciklusára vetített költségekkel kapcsolatos információk elérhetőségi kritériumairól, a zöld közbeszerzési eljárások **egységes gazdasági és politikai megközelítéséről**.

2014 EU [2014/24/EU irányelve a közbeszerzésről](#), mely lefekteti, hogy az ajánlatkérő szervek milyen módon tudnak hozzájárulni közbeszerzéseik kiírásakor a környezetvédelemhez és a fenntartható fejlődéshez. Lehetővé teszi az ajánlattevők számára az **ökocímkékre** és az uniós környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerre (EMAS-rendelet, [\(EEC\) No 1836/93](#)) való hivatkozást.

2015 Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által [2015. szeptember 25-én elfogadott, 70/1. sz. határozat](#) (Világunk átalakítása – A fenntartható fejlődés 2030-ig megvalósítandó programja) a fenntartható termelést és fogyasztást alapvető célként határozta meg, melyhez a fenntartható közbeszerzési eljárások általánossá tételét, a nemzeti jogszabályokkal és a nemzeti szempontokkal való összehangolását elengedhetetlennek minősítette (SDG 12.7 cél).

A ZÖLD KÖZBESZERZÉSEK EGYSÉGES KÖVETELMÉNYRENDSZERE

A zöld közbeszerzések egységes követelményrendszere ([EU GPP-kritériumok](#)) megkönnyíti a környezetbarát szempontok alkalmazását a közbeszerzési dokumentumokban. Megalkotásában megfelelő egyensúlyra törekszik a környezetvédelmi teljesítmény, a költségmegtartások, a piaci elérhetőség és a könnyebb ellenőrizhetőség között.

Az Európai Bizottság 2008-ban alkotta meg az úgynevezett első generációs termékcsoporthoz vonatkozó követelményrendszerét, 10 különböző ágazati termék- és szolgáltatás-csoportra (építőipar, étkeztetés és vendéglátás, energiaipar, szállítás és közlekedés, irodai berendezések és számítógépek, tisztítószer és szolgáltatások, ruháipar és egyenruhák, papír- és nyomdaipar, bútorgyártás és egészségügyben használt berendezések). A jelenleg aktuális 21 termékcsoporthoz vonatkozó egységes követelményrendszer az [EU GPP criteria](#) honlapon érhető el, a legtöbb az EU valamennyi hivatalos nyelvén ([EB 2016](#)).

NEMZETI CSELEKVÉSI TERVEK

Az integrált termékpolitikáról szóló bizottsági közlemény ([COM/2003/0302 final](#)) ajánlásában fogalmazta meg a zöld közbeszerzési eljárásra vonatkozó nemzeti cselekvési tervek elfogadását 2006 végéig. A Környezetvédelmi

szemléletű közbeszerzésről szóló bizottsági közlemény ([COM\(2008\) 400 final](#)) megjelenésekor 14 országban volt elfogadott nemzeti cselekvési terv, 2022 februárjában pedig már 23 ország rendelkezett vele; négy ország, köztük Magyarország még nem.

A ZÖLD KÖZBESZERZÉST AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK

Az Európai Bizottság zöld közbeszerzésekkel foglalkozó kutatása ([GPP in Europe 2006](#)) az alábbi öt szempontot jelöli meg a zöld közbeszerzések akadályozó tényezőként:

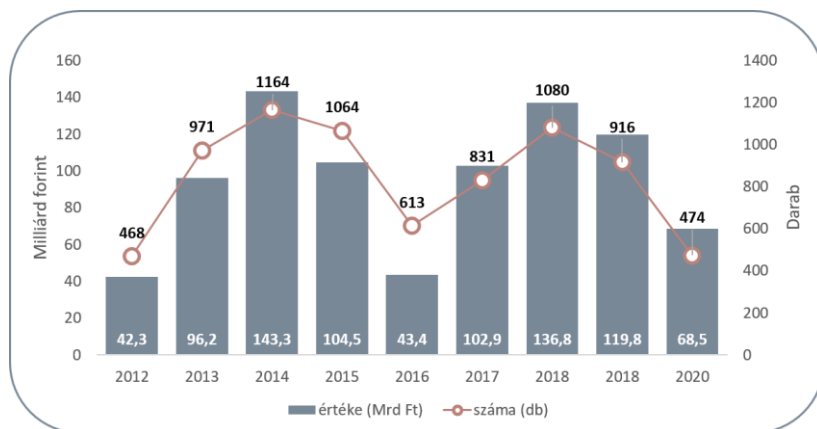
- a politikai támogatás hiánya,
- a zöld termékek feltételezett magasabb ára,
- a környezetvédelmi kritériumok alkalmazásához szükséges jogi ismeretek hiánya,
- a gyakorlati eszközök és információk hiánya,
- a tájékoztatás, az oktatás hiánya.

A ZÖLD KÖZBESZERZÉSEK HELYZETE MAGYARORSZÁGON

A közbeszerzésekről szóló törvény

Ahogy arra az Európai Bizottság Magyarországról szóló, 2019. évi országjelentése ([SWD\(2019\) 121 final](#)) is felhívta a figyelmet, a közbeszerzésekről szóló [2015. évi CXLI. törvény](#) engedélyezi és lehetővé teszi a környezetvédelmi szempontok figyelembe vételét, de nem teszi ezt kötelezővé, elmaradását nem szankcionálja. A nyertes ajánlattevő kiválasztásakor (76.§) a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat mellett döntésnél környezetvédelmi szempont is szerepelhet a legalacsonyabb ár, a legalacsonyabb költség és a legjobb ár-érték arányt megjelenítő értékelési szempontok után.

2. ábra: A hazai zöld közbeszerzések értéke és száma

Forrás: [Infoszolg/Közbeszerzési Hatóság \(2021b\)](#)

Zöld kódex

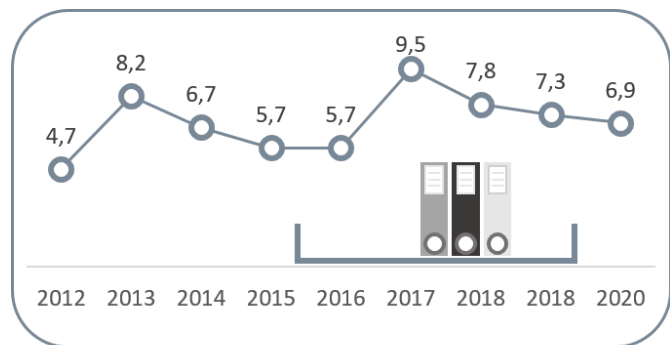
Magyarországon 2021 szeptemberében adta ki a Közbeszerzési Hatóság a Környezetvédelmi Közbeszerzési Etikai Kódexet ([Zöld kódex](#)). A kódex célja, hogy a közbeszerzési ajánlatkérők számára iránymutatásul szolgáljon ahhoz, hogy az eljárások során hogyan tudnak hozzájárulni a környezetvédelmi célok eléréséhez. Nevesíti a környezetvédelmi szempontú (zöld) közbeszerzést, alapvetésként kezeli a körforgásos gazdasági szemléletet és hangsúlyosan felhívja a figyelmet az életciklus szemléletre. A kódex elfogadása önkéntes, viszont a csatlakozók vállalják, hogy a Közbeszerzési hatóság felé évente jelentést tesznek zöld közbeszerzéseikről, illetve indokolják, amikor nem sikerült érvényesíteniük a környezetvédelmi szempontokat.

A Kódex azért is bír kiemelt jelentőséggel, mert elfogadásával az ajánlatkérők azt vállalják, hogy nem a legalacsonyabb ár szempontja alapján értékelik majd az ajánlatokat. Azok viszont, akik a legjobb ár-érték arány alapján döntenek, ők a legkörnyezetbarátabb megoldás kiválasztására törekszenek majd.

Magyarországi statisztikák

A Közbeszerzési Hatóságnak az Országgyűlés részére készített beszámolójában ([B/16164](#)) a zöld közbeszerzésekre vonatkozó statisztikák egyre nagyobb hangsúllyal jelennek meg. 2020-ban a nemzeti eljárásrendbe tartozó közbeszerzések 10,3 százaléka (értékben 13,1 százaléka) számított zöld közbeszerzésnek. Ezen belül a legmagasabb arányban az építési beruházásokkal kapcsolatos zöld közbeszerzések szerepeltek, 15,2 százalékkal (értékben 14,7 százalékkal).

3. ábra: A közbeszerzések értéke, a GDP százalékában

Forrás: [Infoszolg/Közbeszerzési Hatóság \(2021b\)](#)

Források:

- ÁSZ (Állami Számvevőszék) (2020): [Elemzés a zöld beszerzésekről](#)
- EB (Európai Bizottság) (2016): Zöld közbeszerzés [Kézikönyv a környezetbarát közbeszerzésről](#) 3. kiadás,
- Energiaklub Szakpolitikai Intézet és Módszertani Központ (2016) Green Public Procurement in Action (Green ProcA): [Zöld közbeszerzés Döntéshozói útmutató](#)
- KH (Közbeszerzési Hatóság) (2021a): [Környezetvédelmi Közbeszerzési Etikai Kódex](#) (Zöld kódex)
- KH (Közbeszerzési Hatóság) (2021b) Beszámoló az Országgyűlés részére, [B/16164](#), (2021. május)
- dr. Paksi Gábor (2020): [Zöld értékelési szempontok a fenntartható közbeszerzések megvalósítása érdekében I. rész](#) – Közbeszerzési értesítő Plusz, 2020. II. évfolyam 6. szám
- dr. Takács Mária (2019): [A zöld és az innovatív közbeszerzés jogszabályi háttere és gyakorlati megvalósulása](#) – Közbeszerzési Értesítő Plusz 2019. I. évfolyam 12. szám

Készítette: Horváth Irén
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486